

LESKOVAC, 31. OKTOBAR 2025.

Pogled sa lokala: Leskovac – kada teritorijalna strategija postane primer dobre prakse

Dugogodišnja saradnja sa Gradom Leskovcem na EU programima lokalnog razvoja donela je opipljive koristi građanima i građankama. Unapređeni su uslovi za obrazovanje u više osnovnih škola, koje su energetske sanirane, kroz saradnju sa civilnim sektorom unapređene su socijalne usluge i položaj ranjivih grupa, radilo se na izradi planske i tehničke dokumentacije, razvoju geografskog informacionog sistema, a značajna podrška pružena je i malom biznisu. Kada to predstavimo brojkama – od 2010. godine, kroz više programa koje sprovodi UNOPS, u Leskovcu su uz podršku Evropske unije realizovana 74 projekta vredna preko 3,5 miliona evra, od čega su 2,7 miliona bespovratna sredstva EU.

U programu EU PRO Plus, zajedno smo otišli korak napred i primenili evropske modele teritorijalnog razvoja. Grad je uz podršku EU i Ministarstva za evropske integracije izradio Strategiju razvoja urbanog područja grada Leskovca, a zatim je za ovaj inovativni strateški dokument dobio URBACT oznaku dobre prakse i našao se među 116 gradova u Evropi. Program URBACT birao je lokalne prakse koje imaju pozitivan uticaj u zajednici, koje su participativne i integrisane, relevantne za evropski nivo i mogu se preneti na druge evropske gradove.

O tome kako je tekao proces izrade teritorijalne strategije i kako se ona sprovodi u Leskovcu, razgovaramo sa Tatjanom Zdravković, urbanistkinjom u Javnom preduzeću „Urbanizam i izgradnja Leskovac“ i koordinatorkom radne grupe za izradu strategije.

1. Grad Leskovac je uz podršku EU kroz program EU PRO Plus izradio Strategiju urbanog razvoja Leskovca – šta je bilo karakteristično za sam proces izrade ove teritorijalne strategije?

Proces izrade ovakvog strateškog dokumenta podrazumeva najpre razumevanje svrhe njegove izrade, a u ovom slučaju on treba da doprinese boljem razumevanju i primeni instrumenata teritorijalnog razvoja Evropske unije u kontekstu Republike Srbije.

Važno je bilo to da u procesu izrade nije bilo jednog rukovodioca, već je imenovan radni tim, u kome su svi članovi i članice bili ravnopravni donosioci odluka. Uz podšku EU PRO Plus pratili smo EU legislativu, koja nalaže da teritorijalne strategije sadrže i geografsko područje pokriveno strategijom, tako da sam dokument sadrži tekstualni deo, koncipiran kroz pet tematskih oblasti, i dva grafička priloga izrađena na ortofoto podlogama.

Takođe, karakteristično je da je granica definisana nezavisno od granica prostornih i urbanističkih planova, jer se prostor sagledava u kontekstu rešavanja ključnih problema koji su prisutni u pojedinim delovima grada, kao i mogućih intervencija kojima bi se iskoristio potencijal i podstakao dalji razvoj u različitim oblastima kojima se strategija bavi.

2. Koje novine su uvedene u procesu planiranja razvoja i koliko je bilo važno da su proces vodili urbanisti? A kako je ostvareno učešće građana?

U procesu planiranja razvoja donet je inovativni dokument javne politike, izrađen kroz široko participativan i visoko transparentan proces, primenom integralnog pristupa i saradnje predstavnika svih sektora društva.

Urbaniste su i ovog puta rado prihvatile novi izazov struke u vidu dokumenta javne politike „urbanističke prirode“. I, najvažnije, uspešno smo ga realizovali. Iako je u radu učestvovao multidisciplinarni radni tim, proces izrade dokumenta je pokazao da ključna uloga pripada urbanistima. Možda sam dokument ne može da reši sva razvojna pitanja odjednom, ali je njegovim usvajanjem stvoreno delotvorno okruženje za nove izazove u oblasti urbanog razvoja.

Što se tiče učešća građana, oni su u procesu mogli da ostvare trostepenu participaciju. Na samom početku imali su mogućnost da iskažu svoje stavove kroz onlajn anketu, u fazi formulisanja vizije i ciljeva kroz učešće na javnom forumu, a potom i kroz javnu raspravu o nacrtu strategije.

3. Grad Leskovac je dobio i priznanje URBACT dobre prakse za ovu strategiju. Kako je došlo do kandidovanja ove teritorijalne strategije i šta znači samo priznanje?

Do kandidovanja strategije na URBACT pozivu za dobru praksu došlo je nakon inicijative Ministarstva za evropske integracije da se gradovi iz Srbije oprobaju na pozivu. Prepoznato je da strategija ima sve elemente potrebne za priznanje, koje je bilo potrebno u procesu aplikacije i obrazložiti. To se odnosilo na relevantnost na evropskom nivou, povezanost sa principima integralnog i participativnog urbanog razvoja, uticaj na lokalnom nivou, prenosivost na druge evropske gradove.

Grad Leskovac postao je prvi grad u Srbiji koji je nosilac ovog priznanja i samim tim postao je deo URBACT javno dostupne baze dobrih praksi. URBACT festival gradova na kome su predstavljene dobre prakse u 2024. godini održan je u aprilu 2025. u Vroclavu.

Učestvovanje u ovakvim projektima za mene kao urbanistu je veliki stručni izazov jer se naša praksa sagledava u zavisnosti od datog zadatka, na različite načine i iz različitih pozicija.

Važno je istaći da su ovakvi događaji prilika da se razmene iskustva dobre prakse sa drugim gradovima, a sa zadovoljstvom mogu da kažem da su oni iskazali zainteresovanost za prenos naše dobre prakse. Kroz projekat je grad stekao referencu koja mu daje priliku da formira nova partnerstva i sarađuje sa drugim gradovima.

4. Koje ključne ideje i projekti su deo strategije i kako oni doprinose održivom urbanom razvoju grada?

Ključna ideja je građenje urbanog identiteta grada kao grada kulture. Od projekata bih navela dva koja upravo doprinose tome, uz doprinos društvenom blagostanju. Prvi, čija je realizacija u pripremi, jeste prenamena Doma vojske, objekta arhitekture iz socijalističkog perioda, u koncertnu dvoranu za potrebe Muzičke škole, čime će se znatno poboljšati uslovi za rad škole. Takođe, rekonstruisaće se i objekat pod zaštitom nadležnog Zavoda za zaštitu spomenika kulture Niš – vila Teokarevića u Vučju, koji je sada u devastiranom stanju. Plan je da se ovaj objekat prenameni u objekat javne namene, koji će imati ulogu u promociji kulture ovog dela teritorije grada kao vizitorski centar.

5. Leskovac je dobio podršku EU i za sprovođenje dva integralna projekta koja su proizašla iz strategije, koji su to projekti?

Grad Leskovac je dobio podršku EU, preko programa EU PRO Plus, za projekat „Unapređenje sistema upravljanja otpadom u urbanom području Leskovca uz moderna i inovativna, ekološki prihvatljiva rešenja – PRO WASTE INNOVATIVE SOLUTIONS“. Kroz projekat se uvode podzemni kontejneri i napredna tehnologija za prikupljanje otpada kako bi se rešio problem segregacije otpada i kapaciteta. Uz ugradnju 22 kontejnera, korišćenje ekološkog vozila i upotrebu senzora i GIS-a za monitoring, grad sprovodi i kampanju podizanja svesti, dok aplikacija za nulti otpad ima za cilj da edukuje građane o reciklaži.

Takođe, dobijena je podrška za izradu „Prethodne studije rekultivacije zatvorene deponije čvrstog otpada na lokaciji 'Brst' u ekološki prihvatljivo područje javne namene“. Ideja ovoga projekta je da se stvore preduslovi da se deponija pretvori u zeleni, korisni prostor, naglašavajući efikasno korišćenje resursa i učešće zajednice.

BEOGRAD

Skerlićeva 4
11000 Beograd

Tel: +381 (0)11 344 10 48
Fax: +381 (0)11 344 10 52
Email: euproplus@unops.org

NOVI PAZAR

Kragujevačka 1
36300 Novi Pazar

Tel: +381 (0)20 337 300
Fax: +381 (0)20 20 411 032

NIŠ

Generala Bože Jankovića 27/1
18000 Niš

Tel: +381 (0)18 520 522